

Híd az autópályán

Elkészült a leendő M0-ás autópálya körgyűrű első hídja, amely a Kecskemétre vezető 50-es utat ível át Budapest határában. A terhelési próbák is megtörténtek, ám a 60 méter hosszú, 12 méter széles hídon egyelőre csak az építők járművei közlekedhetnek; ez számottevően megkönnyíti munkájukat, ugyanis ezen túl nem kell gépekkel átjárnuk — a forgalmat is akadályozva — az 50-es úton, folyamatosan dolgozhatnak.

A készülő M0-ás autópályán még 12 köztúti híd épül.

A munkák megfelelő ütemben haladnak: az M5-ös autópálya és a Dunaharaszti közötti 7 kilométer hosszú szakaszon a gépek eddig 200 ezer köbméter földet mozgattak meg, s dolgoznak a budai oldalon, Nagytétény terségében. Amennyiben az időjárás kedvez, s nagyobb fagyok nem lesznek, karácsonyig folytatódik az útépités. A téli pihenő foltehetően február végén érhet véget, ekkor újból felvonulnak a gépek, s tavasszal már az aszfaltozás is megkezdődik.

Szaktanulók versenye

Szombaton befejeződött Debrecenben, a Baromfi-feldolgozó Vállalatnál az élelmiszeripari szaktanulók idei versenye. Békéscsaba és Kecskemét után harmadik helyen került sor a találkozóra; a versenyen tizenhárom baromfi-feldolgozó vállalat több mint negyven fiatal szaktanulója vett részt. Az elméleti feladatok után hét gyakorlati munkaműveletet kellett elvégezni. Az egyéni verseny győztese Pataki Zoltánné (Szentest), második Farkasné Nagy Teréz (Hernád, Március 15. Tsz), harmadik Simon Erika (Kecskemét). A csapatversenyt a kecskemétiiek nyerték.

Egyezség vagy ítélet?

Vita az árkiegészítésről

A konfliktus lényege meglehetősen egyszerű. Azon vitatkozik a Dél-alföldi Pincegazdaság és a Kisteleki Új Élet Tsz, hogy meg kell-e osztaniuk a közösen telepített szőlő után a kedvezőtlen termőhelyi adottságok miatt járó állami támogatást. A pénzt a téesz számlájára utalják át. A pincegazdaság azt mondja, meg kell osztani; a téesz azt erősíti, nem kell megosztani. Első látásra úgy gondoltam, itt a hazai gazdaság egyik modell értékű konfliktusa látható: két sovánnyal malac visítva igyekszik ellökődni egymást a mind jobban elapadó állami csész közeléből. Mint már annyiszor, a valóság ezúttal is összetettebbnek bizonyult.

Hogy az olvasó értse az előzményeket, vissza kell tekinteni a hetvenes évek elejére, amikor is a homoki téeszeknek nem volt elég pénzük, hogy nagy területen telepítsenek szőlőt, a pincegazdaságnak viszont volt. Így zajlottak le az úgynevezett kooperációs telepítések, amikor a költségek 49 százalékát a pincegazdaság, 51 százalékát az adott téesz viselte. Nyolc gazdasággal kötötték ilyen szerződést, amelynek a feltételei közé tartozott, hogy a megtermelt szőlőt csak a Dél-alföldi Pincegazdaságnak lehet átadni. Az évek során többféle minősítést hallottam erről a szerződéstípusról: akkor sok szőlő termelt, akkor a hosszú távra tervezett és biztonságos értékesítés alapvető eszközeként emlegették, amikor azonban kevés szőlő termelt, és Bács-Kiskun megyében többet adtak volna érte, akkor nem egyszerűséggel, csak rablószereződésként titulálták a termelőket.

A mostani vita a következőképpen fest, a Kisteleki Új Élet Tsz oldaláról, Gömörj Árpád elnök szavaival:

— Idén októberben megjelent nálunk a pincegazdaság kooperációs osztályvezetője és közgazdasági igazgatója. Közölték, hogy mint kooperációs partner, igényt tartanak a saját vagyoni betétjükből 2 millió forint-ra, továbbá a kedvezőtlen termőhelyi adottság miatti állami árkiegészítésből 800 ezer forint-ra. Egy hét múlva személyesen is beszéltem az igazgatóval és a helyettesével. Akkor fölmerült, hogy a 2 millió forint vagyoni betét visszautalását elhalasztanánk a 90-es évekre, a kért 800 ezer forintból pedig 1987-ben megelégszünk 200 ezer forint átutalásával. Ha a szövetkezetünk ebbe nem egyezik bele, akkor a kooperációs szerződést visszamenőlegesen, 1987. január elsejétől felbontottnak tekintik.

— Miért nem egyeztek bele?

— Mert a szövetkezetünk hátrányos volna ez a megoldás. A kooperációs szerződés szerint az ágazati nyereség vagy veszteség is megoszlik az együttműködő felek között. A korábbi években, amíg szép nyereség volt a szőlőn, addig a pincegazdaság mindig megkapta ebből a részét. Az utóbbi években, a fagykárak miatt, állandóan veszteséges a szőlőtermelés. Idén a veszteséget kellene elosztani, ez alól viszont már szeretnének kibújni.

— És az állami támogatás?

— A személyes beszélgetés után jó két héttel kaptunk egy levelet, amelyben már nem esik szó szerződésbontásról, vagyoni betétről, viszont 4 évre visszamenőleg követelik az állami támogatás rájuk eső részét. A levél záradékában szerepel, hogy ha nem teljesítjük a követelésüket, percinek. Az a döntésünk, hogy nem bontjuk föl a szerződést, érdekeinket bírósági úton érvényesítjük.

— Mire alapozzák ezt?

— A kedvezőtlen termőhelyi adottság jogosít fel az árkiegészítésre. A kooperációs szerződésben szó sem volt arról, hogy ezt meg kell osztani. Semmilyen, általunk ismert jogszabály nem utal arra, hogy a támogatásra a kooperációs partner is igényt tarthatna. A támogatásra az jogosult, aki a terméket a kedvezőtlen adottságú területen előállítja. 1987-ben 13 millió forint árbevételünk esett ki, a szőlő fagykára miatt, nem kívánjuk átadni még az állami támogatást is.

— Az állami árkiegészítés nem a földre, hanem a termék árbevételé után jár — mondja Dudás László, a Dél-alföldi Pincegazdaság igazgatója. — Mi nem azt kérjük, hogy adják ide a dotációt, hanem hogy szerepeltesse a szőlőültetvény bevételei között. Nem akarunk kibújni a veszteség térítéséről alól sem. 1985-ben átutaltunk 1 millió 938 ezer forintot, 1986 után elismertünk 2 millió 54 ezer forint veszteséget, amelynek egy részét később fizettük ki. 1987-ben körülbelül 2,5 millió forint jut ránk az Új Élet Tsz szőlőtermesztési veszteségéből. Mi csak azt akarjuk, hogy ezeket az összegeket a téesz csökkentse az árkiegészítés arányos részével: 1985-re 335 ezer, 1986-ra 449 ezer forinttal.

— Ezen az alapon a többi élelmiszeripari vállalat is

elkérhetné a homoki téeszektől az árkiegészítést.

— Mi azért kérjük, mert 49 százalékkal beszálltunk az ültetvénytelepítés költségeibe. A Kisteleki Új Élet Tsz a legkellemetlenebb kooperációs partnerünk: köteles volna nekünk minden adatot megadni, ami összefügg a szőlőültetvény mérlegével, de még azt sem tudjuk, mennyi árkiegészítést vesznek fel utána. Pedig mi zokszó nélkül fizettük a veszteséget, nem firtattuk, hogy jogos-e, amekkora általános költséget terheltek az ágazatra. Vannak az inkompatibilitásnak határai, ami után már elveszti a türelmét az ember. Kellő jóindulattal meg tudunk volna egyezni. Ha a bíróság dönt, valamelyik fél kidob 130 ezer forint eljárási illetéket az ablakon. De hát a leveleinkre nem válaszoltak.

A megegyezéshez, persze, kölcsönös bizalom kellene, aminek ma nyoma sincs a két cég viszonyában. A pincegazdaság igazgatója ugyan a korrektséget hangsúlyozza, voltaképpen azonban ő sem engedhet meg magának különösebb finansziális nagylelkűséget. Nagyjából 30 millió forintos nyereséget várnak, ebből 10-et mindjárt elvisz a kooperációs ültetvények vesztesége, nincs miért csodálkozni, ha futnak a pénzüik után. A Kisteleki Új Élet Tsz-nél két éve volt egyedi rendezés, 7 millió forintot, vissza nem térítendő támogatást, illetve hitelezésként kaptak, de azzal a szigorú feltétellel, hogy most azután csakugyan nyereségesen kell gazdálkodniuk. Ha a pincegazdaság el nem perli az árkiegészítést, akkor is legfeljebb 100 ezer forint nyereséget tudnak kimutatni. Ha elperli, ismét veszteségek lesznek, ami a korábbi rendezés miatt a mostani vezetőség bukását is jelentheti. Ha ez a csapda nem állna előttük, talán ki tudnák várni, míg újra jó termést ad a szőlő, esetleg fölmondva a kooperációs szerződést, önállóan jobban el tudnák adni más cégeknek. Így azonban csak egy lehetőségük marad: megpróbálnak némi nyereséget kipróbálni a 87-es mérlegből — akárhány millióba kerüljön is ez a jövőben.

Ez a vita arra figyelmeztet: egyre kevesebben vannak a magyar népgazdaságban, akik hitelezni tudnak még a jövőnek, s egyre többen, akik már ma fölfalják a holnapi ebédet is.

Tanács István

Cseréptörés

— Mit szállíthatunk? — kapnak körbe a fuvarosok a Tüzép-telep bejáratánál.

— Mit tudnak szállítani?

— Jó pénzért mindent!

— Jó téglát is?

— Ha megfizeti, megoldjuk... Mennyi kellene?

— Hát...! Egy vikendháza való, cseréppel... — bátorodom neki.

Látva határozatlanságom, az egyik gyanút fog:

— Mit handabandázik, szaglászgat itt? Van téglajegy, vagy nincs? Tűnjön a...

Jobbnak látom odébb állni. A telepen lehorgoló látvány fogad. Az ürességet a köd sem tudja eltakarni. Itt-ott árvalókodik csak egy-két rakás téglá. Cserépből csak néhány hever az út mellett, valaki ott felejtette. De 'ézzel' légfölyjebb csak egy kutyaólat lehetne betakarni.

— Sokan azt hiszik, jól járnak, ha most gyorsan beszereznek mindent. Tévhit, hogy az idén vásárolt építési anyag számláját, majd be lehet nyújtani jövőre, ha kész a ház — mondja Réti Csabáné, a városi tanács osztályvezetője. — Adó-visszatérítés ugyanis csak azoknak jár, akik január elseje után vásárolnak.

Az emberek azért számolnak. Mi éri meg jobban? Most vásárolni olcsóbban, vagy jövőre drágábban, és élni a visszatérítéssel? Nem titok az áremelés, hiszen hivatalosan is megjelent a közelmúltban, hogy a cserép 67 százalékkal, a téglá 31-gyel, a cement 31,1 százalékkal kerül többé jövőre. Ezt még „megfelelik” 25 százalékos forgalmi adóval is. Visszaigényelni pedig csak akkor lehet, ha lakást épít vagy bővíti a vásárló. Ezek után nem csoda, hogy a cserép, a téglá szinte egyik napról a másikra hiánycikk lett. Hiszen ki lesz bolond január elseje után feketén vásárolni, attól, aki nem tud számlát adni?

*

— Csak érvényes építési engedélyre adunk ki téglát, cserepet! — fogad Kókai József, a Tüzép területi igazgatója.

— Tehát a csalás kizárva!

— Azért nem egészen. Aki fel akar vásárolni, más csatornákon is beszerezheti az árut. A gyártók, úgy tudom, semmiféle papírt nem kérnek. Aki odamegy, kiszolgálják.

Akad más megoldás is. Hiszen csak egyetlen építési engedély kell, s arra bárhol lehet vásárolni, hiszen bevonní nem lehet. Aki Szegezen már vett téglát, egyetlen engedéllyel körbe járhatja a megyét, s még néhány házra való összeszedhet, ha ügyes.

— Miért nem úgy bánnak ezzel a papírral is, mint pa-

tikus a recepttel? Ha rábelyegeznék, kinek, miből, mennyit adtak ki, máshol nem manipulálhatnának vele!

— Úgy igyekszünk védekezni, hogy elsősorban az anyagbiztosítási szerződéssel rendelkezőket szolgáljuk ki! A sorolásnál ők az elsők. Akinek érvényes szerződése van, annak garantáljuk, hogy még az idén megkapja az építőanyagot!

— Amikor ilyen nagy az elővásárlási láz, előfordulhatnak ügyeskedők. Kár is lenne tagadni, sokan visszaélnék a helyzettel. A fuvarosokkal egyszerűen nem lehet mit kezdeni. A vásárlók többsége rájuk van utalva. Hiába a szigorítás, ők ki tudják játszani. A rakodás évek óta szabadadás forma, abba mindent el lehet bújtatni, még a csúszópénzt is. Nincs az a bíróság, amelyik rájuk tudná húzni a vizes lepedőt.

*

A sorban állók is tudják, mitől döglök a légy:

— Nézze uram! — mondja egy negyvenes úr. — Aki az idén nem építkezik, az hülye, aki nekifog, az meg belehülyül. Hetekig ki kell ide járni, hogy valamit kapjon az ember. Aki tudja a módját és pénze is van, annak gyorsabban megy. Egy jó neppernél mindig van egy-két építési engedély, néhány téglajegy, amire kiszolgálják. A szivességnak persze ára van...

A legnagyobb gond, a cserép beszerzése. Többen panaszkodnak, hiába tudják, hogy Békéscsabáról elindult az áru, az legtöbbször útközben „elvész”. A válasz? Az idén Szegedre csak felét szállították a tavalyi cserépmennyiségnek. S ez igaz is. Csakhogy

— Ez a cseréptörés kész „mese” — mondja a telefonba Janovics Mihály, a gyár kereskedelmi osztályvezetője. — Kényszerszerződést kell kötnünk a Tüzéppel. Az árunk 90 százaléka az övék. Mi ennek már becsülettel eleget tettünk az idén. Innen minden szállítmány elindul! Elképzelhetetlennek tartom, hogy útközben elveszen. Csakhát mi sem tudunk eleget gyártani. A tavalyi 60 millió darab helyett csak 51 millió az idei termelésünk.

— A gyárból kik vihetnek cserepet?

— Csak a dolgozóinknak adunk, ha van építési engedélyük!

— Sokan kopogtatnak?

— Külön ügyintézőt vettünk fel az érdeklődő levelek megválaszolására.

A Szegedi Téglagyárban még ennél is „szörös szívűbek”.

— Saját dolgozóinknak sem tudunk téglát adni! — mondja Fejes Ernő igazgató. — A termelésünk tízszeresét is el tudnánk most adni. Húsz-huszonezer darab Uniform blokkot gyártunk naponta, folyamatosan rendelkezünk. Mi csak azokat szolgáljuk ki, akik hozzák az utalványt a Tüzéptől.

*

Mi a véleményük a Csongrád Megyei Kereskedelmi Felügyelőség szakembereinek?

— A kereskedelem még csak bírja a rohamot, de az ipar nem készülhet fel arra, hogy egyik napról a másikra ennyire megugrik a kereslet — mondja Bánáti Antal felügyelőségvezető.

— Visszaélésről érkezett-e bejelentés?

— Októberben mi magunk vizsgáltuk meg, milyen a forgalom. Hiányhelyzetben nehéz versenyről beszélni. Az ellenőrök a megye több téglagyárában találkoztak áruvisszatartással. Két esetben bírságot is kénytelenek voltunk kiszabni.

A többlettermelésnek nemcsak a szűkösök bizonyult kapacitás a gátja. A téglá, a cserép ma még jelentős állami dotációval kel el. Ha növelni akarják a termelést, elő kell teremteni a támogatásra való is. Erre a döntés azonban csak későn született. Ez is növelte a hiányt.

Befejezetlen építkezések anyag után kutató gazdái és építkezni talán nem is akaró felvásárlók rohamozzák mostanában a tüzépeket. Nem mindig azoknak jut áru, akik tisztességesek s tetőt szeretnének a fejük fölé. Legfeljebb csak az lehet vigasztaló, hogy a helyzet átmeneti. Vagy ez sem mentesség?

— Azt mondják, egy téglája mindenkinek van, a börtön falába beépítve. Nehány csalónak, „cseréptörő” játékosnak ki is utálnám! — fakad ki az egyik sorban álló. — A hiány ugyanis nem ment fel senkit a tisztesség alól.

Rafai Gábor

Magyar—bolgár tárgyalások

Jegyzőkönyv aláírásával szombaton Szófiában befejeződtek a magyar—bolgár gazdasági tárgyalások. A magyar—bolgár gazdasági és műszaki tudományos együttműködési bizottság XXII. ülészakának eredményeit tartalmazó jegyzőkönyvet Berecz Frigyes és Andrej Lukanov, a bizottság társelnökei látták el kézjegyükkal.

A most véget ért ülészakon áttekintették a két ország kormányfőinek legutóbbi találkozásán kijelölt feladatokat, valamint a bizottság előző ülésein hozott határozatok megvalósításának helyzetét. Intézkedéseket hagytak jóvá a kétoldalú gazdasági és műszaki tudományos együttműködés mechanizmusának korszerűsítésére, továbbá véleményeserét folytattak az 1991—95. évekre szóló tervezet-
tetés előkészítéséről.

Gyógyszerek és a közlekedés

Sok gépjárművezető akkor is volánhoz ül, ha az idegrendszerére ható gyógyszert — altatót, nyugtatót — vett be, pedig a közlekedési balesetek 10—15 százalékáért az ilyen jellegű gyógyszerek a „felelősek”. Ezt állapították meg felmérésükben az Országos Közlekedésbiztonsági Tanács munkatársai. Munkájuk során azt vizsgálták: a gyógyszerek miként befolyásolják a közlekedésben részt vevőket, s a különböző hatású nyugtatóknak, altatóknak és más készítményeknek van-e szerepük a balesetek keletkezésében.

A gyógyszerek egy része rontja a látásélességet, csökkenti a reflexidőt, a megfigyelőképességet, ezért az ilyen gyógyszert szedőknek ideiglenesen kerülniük kell a járművezetést. Az Országos Közlekedésbiztonsági Tanács felméréséből kitűnik, hogy a gépkocsivezetők több-

sége nem fogadja meg az orvosok tanácsát, a gyógyszerekhez mellékelt figyelmeztető tájékoztatókat pedig — különösen a terjedelmesebbeket — nem olvassák el, vagy ha igen, akkor sem veszik figyelembe az útmutatásokat.

Mintegy kétszáz gépkocsivezető halálos baleseténél okait elemezve kimutatták: háromnegyed részük valamilyen gyógyszert szedett, s csaknem 34 százalékuk alkoholt is fogyasztott a baleset előtt. Egy másik felmérésben tehergépkocsivezetőket vizsgáltak meg, s több mint 50 százalékuknál olyan gyógyszerek maradványait mutatták ki, amelyek hatással lehetnek a vezetésre. A sofőrök többsége este, lefekvés előtt vett be altatót, vagy nyugtatót, s ezek hatása nem múlt el reggelig. Nehányan pedig közvetlenül az indulás előtt szedtek ilyen jellegű gyógyszereket.